

SONGS

Elenaki gili

Dešoduj brâšolja ovâla,
Dešoduj brâšolja ovâla, che romnie,
Dešoduj gavoľja nakľjom,
ax, astardâ ma romnie,
i gradsko narodno milicia.

Ax, astârâ ma romnie,
ax, ingâlna man, Eleno,
dešoduj brâšolja dinâ ma,
ax, ingâlna man, Eleno
Slivenskârâ barâ phanlipnastâ.

Ka rovâs rromnie, ka bleizâ
tâ mukledjarâs man, Eleno.
– Ax, sar tâ kârav, româna.
Ax, žala amari Elena
Slivenskârâ barâ phanlipnastâ.

Ax, so tâ dikhâl mi Eleno,
angla ki porta baro katinari,
rovâla mi Elena, bleizâla,
nanaj nikoj tâ dikhâla.

Ax, slučajno, Dâvla, nakhâla
xe, o baro gažo â phanlipnaskoro,
phučila mâ Elena, dilizala:

– Ax, mari, bulka xubava,
za kakvo tolkova plačeš?

– Kak da ne plača, drugariu,
kato mâža mi tuka v zatvora.

O gažoro ažâdâ mâ Elenake.
Muklâ mâ Elenakârâ rromorâs
džana pâskâ o duj ženorrâ.

Ax, če Eleno,
lače vakar ta mangâ, rromnie,
sar mukljardan man, Eleno.

Recorded in town of Levski (Bulgaria) by Yelis Erolova in 2003 from Gergina Aleksieva.

E Elmaza sar merla (Gili e terne borenge)

[Song]:

Rovela e romni pe romeske,
vov Sârbijate ki granica.

Phučela la o thulo čingenes:

– A, čhe borije! Soske roves?

– Mangava ki granica te žava
me romes te dikhava.

Kobor pares ka les mandar
othe te ingjares man?

– Ka lav tutar biš xoraxane
thaj e lole grasnja e čannâka
te ingjarava tut.

Čekildiler. Gele, gele kobor gele.

Ačhile thanoreste – e grasta te iklon, e grasta te čarjon.

E Elmaza jag thardas, kaves kerla
te pel o thulo čingenes, thaj leske phraleskoro čhavo.

O kako, o thulo čingene
opral barâste, tela barâste čhuri morla
e Elmaza te čhinla.

Leskoro čhavo but mangela lakere čhija
ama voj la leste na dela.

Bičhala o thulo čingenes pe phraleskere čhaves,
te ingjarla dur ki umalja
e Elmaza ta te čhinla la,
te anel leske lakoro ratvalo gad.

Gelo o čhavo e Elmazasa.

Pal lende cikori rikoni phirla.

Kâjamdâ o čhavo te čhinla e Elmazja.

Čhinla e rikonja, ratvarla o gadoro,

ingjarla pe thule kakeste.

Phenla o kak leskoro, o thulo čingenes:

– Lačhes, mo čhavo, kaj e cikori rokoni?

Ja na čhinesa e Elmaza, me tut ka čhinava lasa ek.

Žala o čhavo, čhinla e Elmaza.

Xraninla limori te praxona la.

Sar xrandâna, telal avâl gadžo,

čifti grastensa komuzmiri fajtonjate.

Kaj dikhle les, perna pala leste les – da te čhinen.

O gi e grastengo ikala o gadžo, lendar našlo.

Našlo o gadžo, gelo gaveste,

vakjarla muftareske.

Avâna e gadže, astarna len.

O phuro thulo čingenes ku phanglipe mulo,

o čhavo leskere phralesko džuvdo ačhilas.

[Narrative]:

Ozomdan-da pa phuv phirla

terne boren rodela te čhinela.

Te žanela e terni bori,

ratjake but te ni phirela,

giесе pe romestar but te ni durjola!

Recorded in village Stefan Karadzovo (Bulgaria) by Nikola Georgiev in 1999 from ‘Grandmother’ Pembe.

Jandi kali javinori

Jandi kali javinori

juštilisas mi terni Gjula

pe dadoreski vignica te phabarel.

Pale lako dadoro, o Jašari.

Maj-li ačhilo pe, dej, pe čhejake parne mosurenge

pe čhejake parno kolineske.

Pale leski čhejoro

i terni,daj Gjula, čhordas asvalora,

čhordas asvaljora dži kolineste:

“Ovel-li be dade, ovel-li,

maj-li te ačhos te čhejake?!”

Maj-li ti ladžajipe manušendar,

maj-li ti ladžajipe manušendar,

naj-li bezoxora somnale Devlorestar!”

Vazdjas podja mi terni Gjula vastoreste

dinjas prastave džika po baro kakoro:

“Ovel-li, be kako, ovel-li, mo dadoro

maj-li te jačhol me parne mosurenge,

me parne mosurnege, me parne kolineske?!”

“Na ovel, be kakoske, na ovel,
ajde da ladžajipe manušendar,
ajde da ladžajipe manušendar,
bezexora somnale Devlorestar!

Jasun-ta mande, če ternije Gjulo,
džatar tuke ke kheroreste,
ajde dea le khororo vastoreste,
čingarde ke dadores, e Jašares
ajde da dži xaningorate panorri te čhores leske!”

Kaj geli peske mi terni Gjula pe kheroreste,
ajde da liljas khororo vastorreste,
pherdjias panorri, čingardjas da dadores dži xaningorjate:
“Ajde, be dade, te čhorav tuke panorri, bre!”

Sar čhorel panorri pe dadoreske, e Jašareske dži ki xaningori,
dinjas les ek botipe pe dadores,
ajde da xaningorate pelo lako dadoro,
ajde da othe da mulo mo Jašari.

[Narrative]: Baxtali te oves.

Recorded in Pazardjik (Bulgaria) in 1983 by Katalin Kovalcsik from Stojan Asanov Ivanov.

Kiden tumen, rromalen (Žalno gili)

– Kiden tumen rromalen,
kiden tumen, čhavalen.
Te džas dordo pak panaira,
te xas, te pjas, čhavalen,
amare, daj, rromnenca!

Pregisarde savore da phrala, a dej,
efta rata rige džana
dordo pak panaira,
te xan, te pien,
savore naj phrala.

Ariat thode bari masa, a dej,
efta, daj, phralorra
xale, pile, sasto give.
Brâšendorro dela,
savore phrala džantar.

Ačhilo po baro phralorro, o Šakir, dej aj
– Ušti, phrala Šakir, ušti
te džastar amenge khere,
o jivorro baro, daj, del
i rjatorru avel!

Pregisarde i taliga, dej aj
cârde, daj, ni te džal,
o baro phralorro so phendas:
– Fuli, phrala, fuli,
kathar mi taliga!

O grastorro ne džal, dej o,
o jivorro baro,
o grastorro ni džal.
– Ma fuljar man, phrala, ma fuljar man,
matoro sinom, to phralorro!

– Fuli, phrala, fuli, dej aj
ka thav kon sar maska peravav tut
kathar i taliga!
– Ma fuljar man, phrala, ma fuljar man
but matorro sinom!

Astarel o baro phralorro lesko korr,
o Šakir, dej aj,
peradas e Pandures katar i taliga.
– Me romorro te klel, phrala,
ke grasteske kanorrende.
Ki taliga te phagjol, phrala!

Me rromniako phuloro, te xas mo korreja
Šakir, dej aj,
kaj fuljardan man ando baro jivorro!

Džaltar mura da Šakir,
ačhilo muro da Panduri
ando baro jivorro.
Gelo, soj gelo, dej aj,
arakhadas ek kantono,
zalagica jagorru phabol,
gelo džiko kantoni:
– Putar mange, rromnie, vudarorro!

Balvalu phurdel če rromnie, aj dej
mo dumorro šudrilo, če romnije!

Ikkel leske o kantondžijo,
lijas baro toverorro vastorreste,
dija le džiki korrору.

Čhinas leski korrору ando kantono, dej aj,
praxul le o kantondžijo palal po kherorro,
kerda leske limori džičate.

Dethara uštili leski romni,
rodel le kher-kherestar.
Katore rromorro korore naj istalo, dej, aj
phirel ke dukjaja,
kale dugjanoste kole dugjanoste,
naj lel lako rromorro.

Xem rovel, daj phirel.
Pusel ande rromorra, dej aj:
– Mothon, mo rromorro kaj si,
soske ni anden mere da rromorres?
Karin xasarden les,
karin muhlen me rromorres?!

Asun-ta mande, be phureja Devla, aaj, dej,
khonnik kidas mâre da rromorres te
anel le khere.

Lenge da rromorra re meren,
lenge da xurdore čorrorre t'ačhon,
von da te roven ka vâlcej!

Arakhadas pe rromorres, aj, dej,
palal o kantono praxume,
ratorro arakhadas.
katore kotore,
vastenca ikaldas pe rromeske čangorra.

Vastesa ikaldas pe rromeske čangora, aj, dej,
lake xurdore roven pe leste,
thode les and ek guruvani taliga,
ingjarda le pe khereste,
daj ni rovel, en praxun les.

Recorded in Gaborovo by Katalin Kovalcsik in 1983 from Rada Demirova (Radife).

[Dikhen kon avela]

Aj dikhen kon avela,
aj telal avela mi terni bororri.
E lakoro sastro e pučhel i la:
e čhor-ta te sastreske!
e panorri čhorel,
e xurde javsja oj-da čhorel,
e vogestar rovel, jar Manole,
čhorel, bre.
E lako sastro bikinel la
a ko biti-pazari.
E thodas lake,
e thodas lake e šuvarorri,
An ingerdas la te bikinel la.
E šun-ta mande, e be sastreja,
A be sastreja, be phureja.
e soske oddjelizes man,
e me do xurdendar,
jar Manoli, katar tut, e be sastreja.
Vogestar rovel, jar Manoli,
čhorel, bre,
be sastreja.

Recorded in region of Dobrudzha (Bulgaria) by Elena Marushiakova and Veselin Popov in 1999 from nomadic Burgudži.

Romani gili

[Narrative]: Gilaben la e rrom ando ges le Gergjovdinsko, kana kiden pe pe mesjali, aven e šjave, e gostja, xan aj pen. E giljako anav sâ: “O Nikolaj gras čaravel”

[Song]:

O Nikolaj, Devla, gras čaravel,
ando ges o Baro – ges Gergjovdinesko.
O Nikolaj, Devla, rom baro,
rom baro, Devla, maj barvalo.

Em giljabal, Devla, em mothol:
“Bre romale, bre šjavale –
namaj kâren dal beljale,
kâ ages sâ ges baro,
ges baro, barvalo.

Âl beljale naj laše,
naj laše, sâ phare
kon kârel beljale, vov naj lašjo.”

O Nikolaj, Devla, gras čaravel,
ando ges o baro – ges Gergjovdinsko.
O Nikolaj, Devla, rom baro
rom baro, Devla, maj barvalo.

E bakren dine gata,
e Romnja thode le mesjale.
Aven romale kaj amari cara,
Te xan, te pen sastimasa ...

Presented as gift to Elena Marushiakova and Veselin Popov from Zlatko Mladenov from Sofia (Bulgaria) in Oct. 2006.

Ža ba, dade

Ža ba, dade, ža ba, dade,

ko raj ko baro.

Mang' že, dade, mang' že li, dade,

mang' že xalades!

Mang' že, dade, mang', mang li, dade,

mang' že aj xalades!

Či maj dela, či maj dela,

muro čhav te baro.

aj, či mekela, či mekela,

dado, tut xalado.

Aj žinav, dade, žinav, dade,

ekh šel, ta jekh e duj.

Žinav, dade, žinav, dade,

ekh šel, ta je duj.

Či lel, dade, či lel, dade,

ekh šel ta je duj.

Aj, mangel, dado, daj mangel li, dado,

le kale grastes.

Aj, žinav, dade, žinav, dade,

le kale grastes.

Žinav, dade, žinav, dade,

le kale grastes.

Či dav, dade, či dav, dade,

le kale grastes!

Mek len, dade, mek len tut, dado,

xalade!

Oj, ma či žinav, muro jo, dado,

le kale grastes!

Len man, dado, len man, dado,

mang' xalade.

Aj, len man, dado, len man, dado,

mang' xalade.

Čhinen, dado, čhinen, dado,

leske krency bal.

Roven, dado, roven, dado,

li štar leske phral.

Čhinen, dado, čhinen dado,

leske šukar bal.

Roven, dado, roven, dado,

leske li štar phral.

Roven, dado, roven, dado,

leske li štar phral.

Recorded by Valery Sanarov, mailed to us from Novosibirsk (Russia), July 6, 1999.

Jil baš

Kas del o Del e Vasiljas,
mek bal o Del ke Petja pašas.
Mek dela o Del, khuren, džoren,
da len katja phurane zlotja.
Phurane zlotja, mei baxtore,
phurane loša, da i but berša.

Kas del o Del e Vasiljas,
mekh bal o Del ke Rita pašas.
Mekh dela o Del khuren, džoren,
da i trin katja phurane zlotja.
Phurane zlotja miri baxtore.
phurane loša, da i but berša.

Ax, dot, no, no, no,
Kate khuroro, kate džororo,
tern busilja.

Recorded in Kiev (Ukraine) by Elena Marushiakova and Veselin Popov in 2002 from Anatolij Ogly.

Pi ko šeso

[Narrative]:

Šun šej, šukar giljorri, kamav te sikjos la, aj te gilabas la tjiri šavorrenge, kaj gilabanas la amarre phurre rroma, aj šun, taj sikljol la.

[Song]:

Aj,aj, na, na,
aj, ne, ne, ne,
aj, dane, ne,
aj,aj, aj, da ne, de.

Pi ko šeso zelino,
tren katune romani,
tren katune, Devle, romane,
aj mek merav me, na merav,
mre semja j me na 'rakha'
aj, ne, ne, ne, aj, da, ne, ne.

[Narrative]:

I tagadjan trajinas le rom, daje, phares, žanas, droma arakhenas, rodenas peske manušen, sas phares, xasajonas, ka trajinas nasul, aj sas, ju, nakhle o marimos, axasarenas peske manušen, peske šjavorre. Andi gilji gadaja motholas pe, te kamav te žanes indij.

I giljorri gadaja, deja, šunasa sas la kana bešasas paš o paj le katunenca, e ta šun gadaja gili.

[Song]:

Aj,aj, na, a, a, aj....
aj, aj, a, a, a, ne, da, ne, aj,aj, naj, aj, a,
aj, aj, na, naj, na naj, na.

[Narrative]: Gilaba manca!

[Song]:

Aj,aj, na, a, a, aj.
Aj, aj, a, a, a, ne, da, ne, aj,aj, naj, aj, a,
aj, aj, na, naj, na naj, na.

[Narrative]: Šukar gili! Šukar gili, šhej ...

Pi ko kempo

Kana inkljava(j) pi ko kâmpo,
aj de mothau tuky mânro gândo,
dragostisajom, matjijom,
ax, kola šfej šukar dikhljom.

Ka melaxni aj ka murrido,
kana hurjau pal late (k)o kâmpo,
ov kana žjal oj te khelel,
aj o kolin te izdrajel.

Maj mândro latar naj žuvli,
i gadaj lumja i parni,
aide bar, barorro,
aj habardja lesko ilo.

Maj mândro latar naj žuvli,
i savor lumja i parni,
aj kana žjal oj te khelel,
aj o kolin te izdrajel.

Aj daram, daram daj da
aj,nene nene, ne ne.....

Recorded in the town of Izmail (Ukraine) by Elena Marushiakova and Veselin Popov in 2002 from Yulia Kondur and Lina Kondur.

Xruščovesko gilji

[Narrative]:

Agadaja gili e rromani kana sas, kana thodja o Xruščov le Rromen, thodja le Rromen te kâren buki, savorrân, thodja ando kolxozo. 'aj gadja le rrom amare – Kišinjovci, Besarabci, kât sa Kâldârarja – ni xajlilja gadja te kâren buki ando kolxozo, 'aj thode pe gadja, kârde gili rromani, kaj asanas, ke astarde le Rromen te kâren buki ando kolxozo. Ji kârdjam e giljori, sar balada, kât sa rromani ... Aj te gilabas la.

[Song] :

O Xruščov Rromengâ so kârdjan,
po kolxozo Rromen kâ thoudja.
Suro, suro, suro 'aj kalo,
Po pripono, Devla, thodino.

Baxt bari, razdoliya cini,
Pala mande žjal e šjej lašji.

Sas amende, Devla, jek žuvli,
ni kamelas te kerel buki,
aj thodela te kerel kišaj,
aj thodela te kerel kišaj.

[Narrative]: Gilabanas aj khelenas pala late:

[Song]:

Dari, da, aj, da, ri, da, la, la.

Baxt bari, razdoliya cini,
Pala mande žjal e šjej lašji.
Baxt bari, razdoliya cini,
Pala mande žjal, joj, baxt bari.

[Narrative]: Aj gažikanes gilabanas, mothonas le vorbi gadja:

[Song]:

Komsomol'ci strojat goroda,
čtob cyganam vydali doma,
aj cygani, prichodite vnov',
budet ščastie, budet i ljubov'.

Bergana

Dari, dari, tranda nida, dari da, dali da, na, la.

‘aj ljav, Bergano, amende

‘aj xaljav gono phabende.

Oi diner, dari, dari, tranda nida, dari da, dali da, na, la.

Ni čorav, ni drabarav,

loli rokja phiravav,

loli rokja phiravav.

Loli rokja kilimbar,

kâ bešâl mangâ šukar,

kâ bešâl mangâ šukar.

Oi diner, dari, dari, tranda nida, dari da, dali da, na, la.

Xaj amende le šaje,

kaj bešân pi Dunârja,

lengâ stagja curkaicka,

den le dab kapitajicka.

Oi diner, dari, dari, tranda nida, dari da, dali da, na, la.

Šjude phabaj andi bar,

an mangâ o gad šukar,

šhjude phabaj andi čik,

pala mande na maj dik(h).

[Narrative]: T’aven baxtale!

Recorded in the town of Izmail (Ukraine) by Elena Marushiakova and Veselin Popov in 2002 from Tolya Kondur.

Târdja tele, gažo

Jaj, târdja tele, gažo,
de ma šudro paji, ja aj,
Ej, de, zalisajlas muro mato šero.

Jaj, ke le rači mi djese,
rudjin Devloresa, jaj,
ke feri te žutil
paša xurde šave.

Jaj, ke či na pijenina,
taj tele tradol lesja, aj,
ke taj tele tradoles,
maj la gedja avelo.

Ke vilagošra gjele',
luludja šutjardem, jaj.

[Narrative]: Muro da šukar Devlja.

[Song]:
A, de, azisajlas la,
la parnja moljatar.

Ke so te kerav, mamó,
kaj i voja las ma, jaj.
Ke pale mulatina,
ži po detehara.

Jaj, čori muri gaži,
kaj či seroj ma de –aj.
me bari janubarba avri bišalel.
Ke avri bišalel ma valuti te anav, de, aj,
ke valuti te anav vuneti dolara.

[Narrative]: Tje šukare sastimaske!

Recorded in Nitra (Slovakia) by Elena Marushiakova in 1981 from Boja.

I d'ili pa Bano

So jekhvar bašade,
le Banos malade,
jaj, na malav ma, Kinkaš,
aldij o Dejvlouro.

Jaj, aldij o Dejvlouro,
taj i milo Maria,
taj i mila Maria,
nađ'on te aldij tu.

Jaj, murdarde ma, Dejvla,
de la rašake šave,
de la rašake šave,
la mamake rakle.

Jaj, xučildas ma, Dejvla,
Banoski patračka,
taj ande šutias man
andi kriminalka.

Khote pušlas mandar,
so čourdem, so phag'em.
De či čourdem, či phag'em,
šmelina me kerdem.

Šmelina, šmelina
le mardoun la pustija,
le bari šmelina
kerel le sajura.

Jaj, kerel le sajura,
le laše šavenge,
de le laše šavenge,
le trine phralenge.

Jaj, rašje le dromenca
kejse le vejšenca.
De te na xučilen ma,
o čorro, de, Bano.

Ka te xučilla ma,
de, mind'ar murdarel ma,
de, mind'ar murdarel ma,
kodoj laše šave.

Kopačenge krangi,
sa prej ma hajli ma,
de taj ko-j šukar šeja
sa pala ma dikhna.

Andi rig me dikhlem,
zeleno vejš dikhlem.
Jaj, duj droma d'angla ma,
duj rromnja kamen ma.

Jaj, savi me te kamav,
de, savi avla laši.
Jaj, de savi avla laši,
laši taj baxtali.

Jaj, dujardas ma Piroš,
perdal i Dunera,
de, perdal i Dunera,
kaj le trin phraloura.

Jaj, ma dara tu, Bano,
ke olingrav tu me khote.
Jaj, taj ingrav tu, Bano,
tusa te mulatij.

Jaj, sar me mulatindem
avile le šave,
de, avile le šave,
le rašake šave.

So jekhvar malade,
le Banos murdarde.
So jekhvar maladem,
ando grast me šutem les.

Jaj, a pal phendem moure,
de žatar angla mande,
de phendem tuke, Bano
žatar angla mande.

Ke te malavoute,
mura la roviňasa.
De, na malav ma, Kinkaš,
aldij te Dejvlouro.

Jaj, na malav ma, Kinkaš,
si ma but šavoura.
Jaj, de narud'in tu, mange,
jebij a mamoura.

Ke izepušanas mange,
hod' le murdaresa ma.
De ando vast tu pejlan,
jebij a mamoura.

Jaj, jebij a mamoura,
ko tu le barardas,
de ko tut le barardas,
avre de rajendar.

Recorded by Eva Davidova from Emi Lakatošova in Komarno (Slovakia), transcribed by Peter Stojka.